

Liesbeth van Heenvliet (1403-1452) – fragmenten

Dit levensverhaal van Liesbeth van Heenvliet, het tweede kind van heer Johan van Heenvliet en Heilwich, dochter van heer Raes van Borsssele, is een van de langere in het Zusterboek van Diepenveen (zie Wereld in Woorden p. 502 e.v.). Al op 10-jarige leeftijd deed het meisje verwoede pogingen om in Diepenveen te worden toegelaten, volstrekt tegen de wil van haar ouders in. Naast voorvallen uit haar vroegere jeugd, waaruit al blijkt dat zij voor het kloosterleven bestemd was, verhaalt de vite uitgebreid wat zij daartoe in het werk stelde. Enkele fragmenten worden hier gepresenteerd.

Ende als dit kint Liesken van Henevliet ghebaren was, soe wast stecke blint, waer van die moder, die vrou van Henevliet, ende hoer jonferen ende die anderen diet wosten alte zeer beghaen weren, ende en dorstent horen heren van Henevliet niet apenbaren. Ende sie en wosten ghiene raet noch troest dan sie anriepen Onsen Lieven Heren ende Sijn lieve moder, die werde barmhartige joncfrou Maria, die die vrou van Henevliet sunderlinghe lief hadde ende dechelicks plach toe eren. Ende des donredaghes tegen den avent plach sie hoer enen sunderlingen dienst altoes toe done teghen den zwaren druck ende bangicheit die hoer anstaende was des naesten vridaghes, vander bittere passien ende pynen hoers lieven kindes. Ende sie en dorste hoer kynt Liesken niet laven ten dienste Gades om hulpe van Gade toe vercrighen buten horen heren.

Als sie dus weren in groten liden ende en wosten niet wat sie doen wolden, soe voerquam hem die goedertiertheit ende barmharticheit Ons Lieven Heren ende Sijnre liever moder, want nae drien daghen dattat kint steckeblint hadde gheweest, soe begonnen hem die oghen allentken op toe gane ende volcomelick toe siene, daer sie zeer in woerden verbliet ende Gade ende Synre liever moder daer hartlick van dancten.

[...]

Noch makeden die oelders ander jonferkens uut, die hoer spolghenoten weren, ende oeck hore moyen dochter van Cruninghen, dat sie vernemen solden wat sie inne hadde ende hoer vensen solden of sie gherne in een cloester gaen wolden, op dat sie soe toebet vernemen solden. Ende als dit jonferken van Henevliet ende dat jonfer van Cruninghen toe samen spolden, soe ghenck dat jonferken van Cruninghen hoer nicht van Henevliet an, om toe vernemen wat sie inden sijn hadde ende sie toende hoer recht of sie gherne Onsen Lieven Heren ghedient hadde ende raetvraghede hoer hoe siet maken solde. Als dit jonfer Liesken van Henevliet hoerde, soe waert hoer zeer lieve ende miende al waers. Ende sie gaf hoer raet hoe dat siet toe gader maken wolden ende sede: 'Wy willen ons tavent vensen, als sie vanden slate gaen, wekelick toe wesen, dat wy niet mede en moghen gaen om ons toe vermaken.'

Ende aldus bleven sie inne ende nement nauwe waer wanner sie alle of weren, ende dit was op Onser Liever Vrouwen Hemelvarts dach. Ende sie hadden alendach als sie en lene conden comen ghepacket an twien pecskens allent dat sie bij hem hadden. Ende als sie segghen dat sie alle of weren, soe nemen sie hoer pecskens ende nemen den wech an ende ghenghen tot eenre ander poerten uut dan daer hoer olders mitten ghesijnde uutghegaen was. Sie ghenghen gheringhe ende wolden alden nacht wanderen, want die mane schen allicht. Ende hoer opset was te Wermont te gaen, dat ene beslatene vergaderinghe was. Hoer nicht Van Cruninghen hadde daer twee susteren in ende dat huus hadde hoer older vader ghesticht.

Als dese twee dus eendel wegghes ghegaen weren, soe sede dat jonferken van Cruninghen tot hore nicht van Henevliet: 'Lieve nicht, dit en doer ic ghiensyns doen, dat wy aldus en weech gaen ende myn moyken aldus bedrucken teghen den nacht.' Doe waert dat kint Liesken van Henevliet zeer ghemoit ende verstuert, alst ghiene wonder en was, ende gaf hore nichten vrilicke

hoer deel. Ende Henevliet had anxt dat siet voert solde seggen ende druede hoer, sede siet voert, sie wolde segghen dat sie sie daer toe ghebracht hadde, ende waer om dat siet hoer ghevraghet hadde doe sies niet doen en wolde, ende ververde sie soe dattet heymelick blef. Ende dus quemen sie weder dattet niemant en woeste. Onse Lieve Heer voeghede dit op dat beste, want sie en hadden niet overkomen konen, men en haddet vernamen. Want dat closter was wal vier mylen van daer, wellick sie niet over en hadden conen gaen in eenre nacht.

[...]

Ende als dit kint ene wile ten Diepenven buten bij die susteren hadde gheweest, soe haddet gherne sijn haer of ghesneden, meer onse werdeghe vader heer Johan Brinckerinck en woldes niet orleven om ore olders willen. Doe satte sie hoer een tijt toe vreden, meer cort daer na als sie in der karken was mitten susteren, soe waert sie soe zeer ghetaghen hoer haer of toe sniden, ende sie nam een mes ende vilde hoer haer of onder die hoyke, dattet niemant en woste. Meer des avendes soe tvievelde eenre suster daer an ende sie tastede daer na ende soe wardet apenbaer. Ende dit vernemen toe hantes hoer olders, ende sie worden zeer turbiert ende bedruct ende en wosten niet hoe siet anstellen solden dat sie hoer dochter weder kreghen.

Die vrou van Henevliet quam hastelick ten Diepenven ende hapede hoer dochter toe besmeken in dus danigher maniren als dat sie mit hoer toe huus solde trecken, op dat hoer heer vader hoer noch eens mochte sien ende toespreken, die soe zeer om oer weer bedruct, ende sie lavede hoer dat sie sie weder ten Dyepenven wolde brenghen. Ende die vrouwe was langhe bij hore dochter allene int slot ende ghenck hore dochter nerenslick an, nu mit smeken, nu mit dreighen. Meer dat kint blef starc ende onverwandelt in sijnen goden opset ende en wolde om leven of om starven niet weder trecken totten vader, den sie nochtant utermaten lief hadde. Ende als die vrou van Henevliet sach dattet omniet was al dat sie arbeide, soe sceide sie van hoer mit groten druck, meer horen druc en was soe zeer niet om des kindes goeden willen, den sie in hem marcte, want sie conciencelick was. Sie solde sie Onsen Lieven Heren gherne hebben ghegheven, had hoer ghedaen den onverdrechelicken rouwe den sie an horen heren sach, dat oeck ghien wonder en was, wantet ommer sijn enighe dochter was.

[...]

Ende als sie toe Wynsem quam, vant sie die vaders al vergadert tot dat generael capittel. Daer berde die vrouwe als ene lewinne, want sie conde spreken als een man alst hoer ten harten ghenck, alsoe dat men dat capittel opsette ende die prior van Wyndesem mit alden anderen priors toghen mit hoer ten Dyepenven om hoer toe helpen an hoer dochter. Ende als dit kint vernam dat hoer vroumoder weder ghecomen was mit alden volke, soe ghenck sie haestelic hen ende nam der priorynnen slottel vanden cloester al heymelick ende clam mit suster Fenne Bickes op dat hemelte vander karken. Ende sie nemen mit hem sant ende stienkens, ofter ymant tot hem hadde bestaen toe comen, dat sie hem daer mede hadde moghen weren. Ende sie toghen die ledder na hem op ende doe was sie toe lanck, doe sneden sie sie mit horen eetmesse middes ontwie ende toghen sie soe voert op mitter hulpen Gades.

Die prior van Wyndesem ontboet daer der priorynnen dat cloester op toe sluten. Die priorynne sochte den slottel wat sie mochte, meer sie en condes niet vinden ende sie was ghenoch beghaen. Ende sie en hodde hoer daer niet voer datten dat kint mede hadde. Ende die moder ende hoer vollick wolden daer in mit groter drosticheit. Meen sloch dat slot of ende die prior van Wyndesem ghenck in mit al den priors ende mitter vrouwen ende mit horen ghesinde, om dat kint daer uut toe halen, behalven dan drie priors bleven daer buten ende en wolden ghien sake daer toe wesen dat dat kint weder totten olders solde komen. Dat was die prior van Rugghe uten Briel, ende prior van Eymsteyn, ende die prior van Marienborn. Dese drie priors bleven

daer buten staen opten carckhof ende segghen op naden toern vander carken. Ende daer segghen sie enen persoen al mit witten ghecleidet, ende sie mienden dat dat kint hadde gheweest, meer dat kint of suster Fenne Bickes en quemen ni opten torn. Ende daer om vermoeden wy dattet des kindes hillighe enghel was.

Hoer vroumoder ende hoer ghesinde dat daer bynnen was die prampierden ende lieten zeer ververlicke, ende liepen hier ende sochten daer om riesscap om dat kint vanden hemelte toe crighen, meer sie en conden ghiene crighen. Doe worden sie noch dubbelt torbiert ende die vrou van Henevliet sprack onsen eerwerdighen vader heer Johan Brinckerinck soe scarpelick toe. Ende ene van horen ghesynde stont bij hoer ende hadde sijn hant op syn zweert ende nammet waer of hier hoer yet onmoghelicks toe segghen wolde. Meer onse eerweerdighe vader sprack hoer zeer oetmodelick ende sachtmodelick toe een groet ghedencllick woert ende sede: 'Vrouwe, wat willi dat ic u doe? Willi mynen hals, ic byn bereit u den toe gheven. Meer want dat kint selven niet en wyl van hier, soe en wil ic daer niet toe doen.' Doe dat die man hoerde, toch hie syn hant vanden zwerde. Ende ock sede heer Johan dat hie liever hadde dat al Diepenven tot asschen verbrant weer dan dat hie daer toe hulpe dattet kint van hier queme, om dat hie sach dattet kint selven soe grote mynne hadde hier toe bliven ende Onsen Lieven Heren toe dienen. O, waerachtighe Samaritaen ende hoeder synre scape, die bereit was syn lief ende al dat cloester, dat hem soe suer was gheworden toe tymmeren, toe waghen, eer hie ene van synen scapkens verliesen wolde, ende eer hie een lemmeken van syns heren cudde hadde ghelevert in der wolve hande!

Ende dat vollick was langhe arbeidende by dat hemelte mit roepen ende gheverde zeer ververlicke berende ende hadden alte gherne op dat hemelte vander karken gheweest totten kinde. Ende een man vanden mesten toedrivens crech een ledder om op toe climmen, ende als hie opten iersten graet vander ledder trat, brack die graet ontwie ende hie waert verveert ende spranck vander ledder ende ontsach die wrake Gades ende en vermat hem niet meer toe moyen dat kint, want hie sach dat die hulpe Gades mitten kinde was. Ende als dat kint sach dat sie tot hoer beghonnen toe climmen, soe riep sie tot hem: 'Worde ghi soe kone dat ghi hier op climmet, ic sal u soe smiten op u hovet mit stienen, dat ghi wal van hier solt bliven. Ende en late ghi niet of, ic sal mynen heervader dat oer van mynen hovele senden.' Ende sie snet in hoer oer dattet zeer blodede ende woldet afghesneden hebben, en haddet hoer suster Fenne niet verbaden, die bij hoer was. Ende als die moder dit vernam, soe riep sie: 'Lieve kint, comet tot mi of ende en doet u niet meer quades. Ic wil u hier laten ende niet meer gheweldes doen.' Meer sie en lovede den volcke niet ende en dorste niet of comen eerter pater van Wyndesem ende heer Johan Brinckerinck hieten doen.

Ende doe quam sie of mit suster Fenne Bicks vanden hemelte, daer sie onderhem beiden allene hadden gheweest vandes marghens henten avende omtrint neghen of tijn uren, sonder eten of drijncken. Ende dat kint hadde zeer die nese gheblodet van bangicheit des harten ende van groter hetten, want het doe zeer heit ende zwaer weder was, ende sunderlinghe onder dat leydack daer sie alden dach gheweest hadden. Ende dat kint was zeer vermoeit inder nathuren, meer soe vol toe starker inden geest. Want het quam al beblodet of ende sprack tot synre moder: 'Moder, ist noch niet ghenoch, soe wil ic nese ende mont of sniden ende senden sye mynen heervader,' ende dit segghende satte sie dat mes op hoer nese. Als die moder dat beblode ansicht hoers kindes sach ende hoerde horen stantachtigen wyllen, viel sie ter eerden ende sede: 'Lieve kint, laet af! Ic wil u hier laten.' Ende toehantes bezwoghede sie.

Bron: Deventer, SAB, Hs. Suppl. 198 (101 E 26 KL), 266v-287r.